

KAUNO APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

SPRENDIMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2016 m. balandžio 19 d.
Kaunas

Kauno apygardos administracinio teismo teisėja Natalja Zelionkienė,
sekretoriaujant Sandrai Barodicaitei,
rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo [redacted]
skundą atsakovui Lietuvos valstybei, atstovaujamai Kauno tardymo izoliatoriaus, dėl neturtinės
žalos atlyginimo ir

n u s t a t ė :

Pareiškėjas prašo priteisti iš atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Kauno tardymo izoliatoriaus, 18 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą (b.l. 4-8).

Pareiškėjas skunde nurodė, kad jam esant Kauno tardymo izoliatoriuje (toliau - Kauno TI) įvairiais laikotarpiais nuo 2008 m. iki 2010 m. buvo laikomas kamerose, kurių plotai, tenkantys vienam asmeniui neatitiko Kalėjų departamento prie LR teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymu nustatyto minimalaus ploto, reglamentuojančio vienam laikomam asmeniui tenkančio ploto (3,6 kv. m.) normą, kamerose tamsu, drėgna ir šalta. Nurodė, kad išvykstant ar atvykstant į Kauno TI asmeniui daroma krata liepiant suimtajam nusirengti, o daiktus dėti į nešvarią dėžę, o dėl natūralaus apšvietimo trūkumo buvo pakenkta pareiškėjo regėjimui, kadangi jis yra labai daug skaitantis ir rašantis. Nurodė, kad Kauno TI nerūkantys asmenys laikomi su rūkančiaisiais. Žalą kildina iš kalinimo sąlygų, netinkamo pareigūnų elgesio bei nuolatinių provokacijų. Tokiu būdu jam kalint nepriimtiniomis, nežmoniškomis, orumą žeminančiomis sąlygomis, jis neabejotinai patyrė neigiamus dvasinius išgyvenimus, sukrėtimus, nepatogumus. Šiais neteisėtais pareigūnų veiksmais jam buvo padaryta 18 000 Eur neturtinė žala, kurią prašo priteisti iš atsakovo.

Atsakovo atstovas su skundu nesutinka. Atsiliepime į skundą (b.l. 12-16) nurodo, kad nuo 2008-04-30 iki 2010-01-20 pareiškėjas Kauno TI kameroje buvo laikomas 815 parų. Kadangi pareiškėjas skundą teismui pateikė tik 2016 m., t. y. po aštuonių metų nuo jo atvykimo į Kauno TI dienos, todėl, prašo teismo nagrinėjant šį pareiškėjo skundą dėl neturtinės žalos atlyginimo taikyti ieškinio senaties terminą, skaičiuojant jį nuo kreipimosi į teismą dienos. Nurodo, kad kameros atitinka higienos reikalavimus, be to, pareiškėjas objektyviai neįrodė, kad jam padaryta neturtinė žala, jos atlyginimą grįsdamas tik abstrakčiais teiginiais. Prašo skundą atmesti kaip nepagrįstą.

Skundas atmestinas.

Pareiškėjas neturtinę žalą kildina iš to, kad jis buvo kalinamas Kauno tardymo izoliatoriuje, neužtikrinant jam teisės aktuose numatyto minimalaus kameros ploto, tenkančio vienam asmeniui, gyvenamųjų patalpų ir buitės sąlygų atitikimo Lietuvos Respublikos higienos normose numatytiems reikalavimams.

Teismas pažymi, kad nagrinėjant administracinius ginčus dėl viešojo administravimo subjektų neteisėtais veiksmais ar neveikimu padarytos žalos atlyginimo, taikytinos ne tik Civilinio Kodekso (toliau – ir CK) normos, reglamentuojančios deliktinę atsakomybę, bet ir šio kodekso normos, reglamentuojančios ieškinio senatį (*žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo*

2007 m. kovo 26 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁶-317/2007, 2010 m. birželio 14 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵²⁵-850/2010, 2011 m. balandžio 11 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-150/2011 ir kt.). Ieškinio senatis – tai įstatymų nustatytas laiko tarpas (terminas), per kurį asmuo gali apginti savo pažeistas teises pareikšdamas ieškinį. Ieškinio senaties terminus, jų skaičiavimo ir taikymo tvarką reglamentuojančios teisės normos yra imperatyvaus pobūdžio. Tikslus ieškinio senatį reglamentuojančių teisės normų aiškinimas ir taikymas yra itin reikšmingas, nes ieškinio senaties termino pasibaigimas reiškia asmens galimybių apginti savo teises per teismą ribojimą, kitaip tariant, teisės į priverstinį savo teisių įgyvendinimą praradimą, kuomet ginčo šalis reikalauja taikyti ieškinio senaties terminą (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. balandžio 11 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-150/2011; 2011 m. lapkričio 14 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁶⁶²-3116/2011).

Kaip ne kartą yra pažymėjęs Lietuvos Vyriausias administracinis teismas, įstatymas, nustatydamas laiko tarpą, per kurį valstybė garantuoja pažeistos teisės gynimą, siekia ne tik užtikrinti subjektinės teisės realumą, bet ir sukurti stabilius teisinius santykius, todėl nustato ilgesnį ar trumpesnį ieškinio senaties terminą. Šis ne tik skatina nukentėjusiąją šalį operatyviai reaguoti į savo teisės pažeidimą, bet ir suteikia garantiją kitai teisinio santykio šaliai, kad po tam tikro įstatyme numatyto laikotarpio jos įgytos teisės negalės būti ginčijamos. Jeigu asmuo, žinodamas arba turėdamas žinoti apie savo teisės pažeidimą (CK 1.127 str. 1 d.), į šį pažeidimą per visą ieškinio senaties termino eigą nereaguoja ir nereiškia skundo, tai kita teisinio santykio šalis turi teisę pagrįstai tikėtis, kad toks asmuo arba apskritai atsisako savo teisės, arba nemano, jog jo teisė yra pažeista. Taigi, taikant normas, reguliuojančias ieškinio senatį, būtina atsižvelgti tiek į abiejų teisinio santykio šalių interesus, tiek į ieškinio senaties instituto normų tikslus.

CK 1.125 straipsnio 1 dalies 8 punktas *expressis verbis* įtvirtina sutrumpintą trejų metų ieškinio senaties terminą, taikomą reikalavimams dėl padarytos žalos atlyginimo. Šios CK nuostatos taikytinos pareikštų reikalavimų ir dėl turinės, ir dėl neturinės žalos atlyginimo, atžvilgiu (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. kovo 26 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-183/2008; 2011 m. rugsėjo 20 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-351/2011).

Pagal CK 1.127 straipsnio 1 dalį ieškinio senaties terminas prasideda nuo teisės į ieškinį atsiradimo dienos. Teisė į ieškinį atsiranda nuo tos dienos, kurią asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie savo teisės pažeidimą. To paties straipsnio 5 dalis nustato, kad jei pažeidimas yra tęstinis, t. y. jis vyksta kiekvieną dieną, ieškinio senaties terminas ieškiniams dėl veiksmų ar neveikimo, atliktų tą dieną, prasideda tą kiekvieną dieną.

Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad pareiškėjas skundu siekia, jog jam būtų priteistas neturinės žalos atlyginimas už kalinimą netinkamomis sąlygomis, kuris, jo teigimu, prasidėjo nuo 2008 m. ir tęsėsi iki 2010 m. Byloje surinktais įrodymais nustatyta, kad pareiškėjas Kauno tardymo izoliatoriuje periodiškai buvo kalinamas nuo 2008-04-30 iki 2010-01-20 (b.l. 18-31). Pabrėžtina, kad skundą teismui pareiškėjas pateikė tik 2016-01-15 (b.l. 10). Vertinant nurodyto teisės pažeidimo mastą ir pobūdį, darytina išvada, kad pareiškėjas visą kalinimo nurodytą laikotarpį žinojo arba turėjo žinoti apie tai, kad jam neužtikrinama teisė į minimalų kameros plotą vienam asmeniui, kad jis yra laikomas galimai antisanitarinėmis sąlygomis, tačiau, kaip minėta, skundą teismui pateikė tik 2016 metais. Pagal CK 1.126 straipsnio 2 dalies nuostatas ieškinio senatį teismas taiko tik tuo atveju, kai ginčo šalis reikalauja. Pažymėtina, jog atsakovas – Kauno tardymo izoliatorius prašo taikyti ieškinio senatį.

CK 1.131 straipsnio 2 dalyje numatyta, jeigu teismas pripažįsta, kad ieškinio senaties terminas praleistas dėl svarbios priežasties, pažeistoji teisė turi būti ginama, o praleistas ieškinio senaties terminas atnaujinamas. Pastebėtina, kad klausimą, ar ieškinio senatis gali būti atnaujinama, teismas gali spręsti ir savo iniciatyva (žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. rugsėjo 9 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A¹⁴⁶-1090/2013).

Pabrėžtina, kad teisės normose, reglamentuojančiuose ieškinio senatį, nenustatyta kriterijų, pagal kuriuos galima būtų spręsti, kokios šio termino praleidimo priežastys pripažintinos svarbiomis. Tai vertinamoji sąvoka, kurios turinys atskleidžiamas vertinant kiekvienos konkrečios situacijos aplinkybes (žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. balandžio 15 d. nutartis administracinėse bylose Nr. A-727-858/2015, A-784-858/2015).

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje aiškinama, kad klausimą, ar konkrečios ieškinio senaties termino praleidimo priežastys yra svarbios ir sudaro pagrindą jį atnaujinti, teismas turi spręsti vadovaudamasis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principais,

atsižvelgdamas į ieškinio senaties termino trukmę (bendrasis ar sutrumpintas), ginčo esmę, šalių elgesį, ieškinio senaties teisinio instituto esmę ir paskirtį bei į kitas reikšmingas bylos aplinkybes (žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. rugsėjo 24 d. nutartį administracinėje byloje A⁸²²-1037/2009). Tam, kad ieškinio senaties terminas būtų atnaujinamas, pareiškėjas turi įvardinti objektyvias priežastis bei pateikti įrodymų, pagrindžiančių ieškinio senaties termino atnaujinimą (žr. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. gruodžio 5 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-2364/2013).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje taip pat analogiškai laikomasi pozicijos, kad ieškinio senaties termino praleidimo priežasčių svarbos vertinimas yra fakto klausimas, kuris sprendžiamas pagal teismui šalių pateiktus įrodymus (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. spalio 25 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-7-327/2005, 2006 m. kovo 20 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-200/2006, 2008 m. liepos 17 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-398/2008).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pareiškėjas skunde nurodo dėl jo pažeistų teisių jautęs didelius nepatogumus, patyręs išgyvenimus, todėl visiškai akivaizdu, jog jis turėjo galimybę realiai suvokti teisių pažeidimą ir atitinkamai į tai reaguoti. Pareiškėjas nenurodė objektyvių, nuo jo valios nepriklaususių aplinkybių, sukliudžiusių jam laiku kreiptis į teismą ar kreiptis teisinės pagalbos. Akcentuotina, jog gavęs atsakovo atsiliepimą, kuriame buvo prašoma taikyti ieškinio senatį ir su juo susipažinęs, pareiškėjas nepateikė teismui prašymo dėl praleisto ieškinio senaties termino atnaujinimo, taip pat nenurodė jokių svarbių bei objektyvių termino praleidimo priežasčių, sudarančių pagrindą kitaip vertinti ieškinio senaties taikymo klausimą. Įvertinęs byloje nustatytas aplinkybes, teismas pripažįsta, kad nėra pagrindo *ex officio* atnaujinti praleistą ieškinio senaties terminą pareiškėjo reikalavimui dėl žalos atlyginimo, o pareiškėjo nurodyta ir ginčui aktualiam laikotarpiui taikytina trijų metų ieškinio senatis, pareiškėjo reikalavimą atmetant kaip nepagrįstą. (CK 1.126 str. 2 d., 1.131 str. 1 d., ABTĮ 88 str. 1 p.). Atitinkamai pareiškėjo nurodytos faktinės aplinkybės, sietinos su šiuo laikotarpiu ir galimu neturtinės žalos padarymu, nevertintinos.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 85 straipsniu, 87 straipsniu, 88 straipsnio 1 dalies 1 punktu, teismas

n u s p r e n d ž i a :

Skundą atmesti.

Sprendimas per 14 dienų nuo jo paskelbimo dienos gali būti skundžiamas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui per Kauno apygardos administracinį teismą.

Teisėja

Natalja Zelionkienė